

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

TÜRKİYE'DE ÇOCUK HAKLARININ DESTEKLENMESİ İÇİN TEKNİK YARDIM

Proje Referans No: NEAR/ANK/2021/EA-RP/0070

Sözleşme No: TR2017/RL/02/A3-01/001

Faaliyet 2.1: Çocuk Bakım Hizmetlerinin Erişebilirliği ve Kalitesinin Karşılaştırmalı Analizi

Ağustos

2023

WEglobal

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	2
KISALTMALAR.....	3
YÖNETİCİ ÖZETİ.....	4
Karşılaştırma Matrisinin Tanıtımı.....	4
Genel Değerlendirme.....	6
1. GİRİŞ.....	7
2. KARŞILAŞTIRMA MATRİSİNİN TANITIMI.....	9
3. GENEL DEĞERLENDİRME.....	11
EKLER.....	16

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

KISALTMALAR

Kısaltma	Açılımı
AB	Avrupa Birliği
ASHB	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
BM	Birleşmiş Milletler
ÇKÇG	Çocuk Koruma Çalışma Grubu
HIQA	İrlanda Sağlık Bilgi ve Kalite Otoritesi
MS	Minimum Standartlar
NASW	Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği – ABD
ÖD	Öz Değerlendirme
PUKÖ	Planla-Uygula-Kontrol Et-Önlem Al
TUSLA	İrlanda Çocuk ve Aile Kurumu

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

YÖNETİCİ ÖZETİ

Avrupa Birliği (AB) tarafından finanse edilen Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının yararlanıcısı olduğu bu projenin genel amacı Türkiye'deki çocukların, tüm alanlarda, ayırım gözetmeksizin tüm temel hak ve özgürlüklerden tam olarak yararlanmasına yönelik ölçülebilir bir ilerlemenin sağlanmasıdır. Bu proje ile, Birleşmiş Milletler (BM) Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve Çocuk Haklarının Geliştirilmesi ve Korunmasına İlişkin AB Kılavuz İlkeleri doğrultusunda çocuk haklarının korunmasına; çocuklara yönelik istismar, sömürü, ticaret ve her tür şiddete ve işkenceye son verilmesi amacıyla oluşturulan "Çocukları istismar, sömürü, insan ticareti ve şiddetten korumak" başlıklı 16.2. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi'ne katkıda bulunulacaktır.

Bu rapor projenin 2. bileşeninde yer alan "2.1. Çocuk Bakım Hizmetlerinin Erişilebilirliği ve Kalitesinin Karşılaştırmalı Analizinin Yapılması" faaliyeti kapsamında geliştirilmiştir. İkinci bileşen herkes tarafından erişilebilir ve sistem kullanıcılarının ihtiyaçlarına göre önlemler getirmek için gerekli standartları karşılayan, etkili bir çocuk bakım ve koruma sistemi oluşturulmasıyla ilgilidir. Çocuk bakım hizmetleri için standartlar geliştirmenin yanı sıra, engelli çocuklar için kapsayıcı bir bakım sistemi oluşturmayı ve aynı zamanda ilgili tüm uzmanların kapasitelerini geliştirmeyi de hedeflemektedir. Bu bileşen kapsamında yer alan "2.1 Çocuk Bakım Hizmetlerinin Erişilebilirliği ve Kalitesinin Karşılaştırmalı Analizinin Yapılması" faaliyeti ise, risk altındaki tüm çocukların, Türkiye'deki çocuk koruma sisteminin erişilebilirliği ve kalitesinin, uluslararası ve AB standartlarıyla karşılaştırmasını yapmaktır. Bu rapor 2.1 faaliyetinin üçüncü raporudur. Rapor, AB ve BM tarafından geliştirilmiş 2.1 ve 2.3 faaliyetleri kapsamında ele alınan standartların bir excel tablosunda (**Bkz. Standartlar Karşılaştırma Tablosu**) karşılaştırılmasını ve genel olarak değerlendirilmesini kapsamaktadır.

Karşılaştırma Matrisinin Tanıtımı

Bu rapor kapsamında hazırlanan karşılaştırma tablosu Türkiye'de uygulanan Minimum Standartlar ve Öz Değerlendirme Rehberi ve Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde uygulanan başarılı standart örneklerini karşılaştırmaktadır. Bu bağlamda aşağıdaki standartlar ele alınmıştır:

1. Minimum Standartlar
2. Öz Değerlendirme Rehberi
3. İnsani Yardım Faaliyetlerinde Çocukların Korunması İçin Minimum Standartlar
4. Çocuklar İçin Kalite (Quality 4 Children)
5. İrlanda Çocukların Korunması ve Refahına İlişkin Ulusal Standartlar (National Standards for the Protection and Welfare of Children – Ireland)
6. İrlanda Sağlık Bilgi ve Kalite Otoritesi (HIQA) Çocuk Bakım Merkezleri İçin Ulusal Standartlar (National Standards for Children's Residential Centres – HIQA)"

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

7. Çocuk Refahı Alanında Sosyal Hizmet Uygulamaları için NASW Standartları (Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği - National Association of Social Workers - ABD)
8. Birleşmiş Milletler Çocuklar için Alternatif Bakım Rehberi (UN Guidelines for the alternative care for children)

Standartlar üç ana temada sınıflandırılmıştır.¹

1. Çocuk Merkezli Bakım ve Hizmetler,
2. Liderlik Yönetişim ve Yönetim,
3. İnsan Kaynakları

Bu ana temaların altında ise aşağıda listelenen alt temalar bulunmaktadır:

1. Çocuk Merkezli Bakım ve Hizmetler,

- 1.1. Politika
- 1.2. Paydaşlarla iş birliği
- 1.3. Aile
- 1.4. Kabul
- 1.5. Bakım süreci
- 1.6. Özel gereksinimli çocukların bakımı
- 1.7. Çocuğun güçlendirilmesi
- 1.8. Tehlikelere karşı koruma
- 1.9. Kaynak kullanımı
- 1.10. İletişim ve savunuculuk
- 1.11. Bakım sonrası destek

2. Liderlik, Yönetişim ve Yönetim

- 2.1. Yönetişim-bilgi yönetimi
- 2.2. Yönetim

¹ Karşılaştırmaları ve standartların sınıflandırmalarını Ek 1’de yer alan “Standartların Karşılaştırması” excel tablosunda bulabilirsiniz.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

3. İnsan Kaynakları

- 3.1. İşe alma, eğitim, geliştirme
- 3.2. Mesleki uygulama

Genel Değerlendirme

AB’de çocuk bakım standartlarına ilişkin yapılan çalışmalar 2.1. AB Standartları Raporu’nda da ele alındığı gibi sınırlı sayıdadır. **Türkiye, AB'deki az sayıdaki ülkeye denk olarak, minimum standartlara ve öz değerlendirme rehberlerine sahip olmasıyla alternatif bakımın kalite göstergelerine sahip bir ülkedir.** Bu rapor, 2014 yılında uyarlanan, çocuk bakım kuruluşlarında minimum standartlara ve geliştirilen öz değerlendirme rehberine katkı sağlayacak standartları içermektedir. Bu nedenle, standartların güçlü yönlerine değinilmiştir. Bununla birlikte BM’nin Çocuklar İçin Alternatif Bakım Standartları oldukça gelişmiş ve kapsamlı bir çocuk bakım standart seti sunmaktadır. BM standartları, risk altındaki çocukların tanımlanması, çocuk koruma politikası, aile yanında destekleme, ebeveyn bakımının teşvik edilmesi, ailenin bütünleştirilmesini teşvik etme, koruyucu aile ve evlat edinme gibi koruyucu, önleyici ve çocuğun aile ile yaşama hakkını gözeten kılavuz ilkeleri içermesi nedeniyle önerilere katkı sunacaktır. Bir diğer önemli standart listesi ‘Quality for Children’dır. Diğer standartlardan farklı olarak, bakım sonrası niteliklere vurgu yapmasıyla öne çıkmakta ve alternatif bakımın kalitesini belirlerken kurumdan ayrılan bireyin kendi kararlarını verme yeteneği, bağımsız yaşama hazırlık gibi yetişkin davranışlarına odaklanmaktadır. Standartlar geliştirilirken dikkate alınması gereken bir diğer önemli standartlar bütünü ise Çocuk Koruma Çalışma Grubu’nun (ÇKÇG) hazırladığı, yerinden edilmiş çocukların korunmasını sağlayan standartlardır. Özellikle Türkiye’de yerinden edilmiş ve göçmen çocuklar için standartların geliştirilmesinde referans olabilir. İrlanda’da HIQA tarafından geliştirilen standartlar ise minimum standartlara ve öz değerlendirmeye benzemektedir, destekleyici ve yeni standartların eklenmesi açısından MS ve ÖD’ye katkı sunabilir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

1. GİRİŞ

AB tarafından finanse edilen, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının yararlanıcısı olduğu Özne Çocuk: Türkiye’de Çocuk Haklarının Geliştirilmesi Teknik Yardım Projesinin genel amacı, Türkiye’deki tüm çocukların tüm alanlarda, ayırım gözetmeksizin tüm temel hak ve özgürlüklerden tam olarak yararlanmasına yönelik ölçülebilir bir ilerlemenin sağlanmasıdır. Bu proje ile, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve Çocuk Haklarının Geliştirilmesi ve Korunmasına İlişkin AB Kılavuz İlkeleri doğrultusunda çocuk haklarının korunmasına; çocuklara yönelik istismar, sömürü, ticaret ve her tür şiddete ve işkenceye son verilmesi amacıyla oluşturulan “Çocukları istismar, sömürü, insan ticareti ve şiddetten korumak” başlıklı 16.2. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefine katkıda bulunulacaktır.

Özellikle engelli çocuklar, mülteci ve göçmen çocuklarla ilgili olarak, çocukların merkezde tutulduğu, hak temelli ve kapsayıcı bir yaklaşım benimsenmesi esas alınmaktadır. Ulusal çocuk hakları stratejisi ve eylem planı (ve revizyonları) ile birlikte Çocuk Haklarının Geliştirilmesi ve Korunmasına İlişkin AB Kılavuz İlkelerine uygun olarak, Türkiye’de çocukların yararına bütüncül ve hak temelli politikaların uygulanmasında ASHB’yi destekleyerek çocuklara yönelik bakım hizmetleri standartlarının iyileştirilmesi hedeflenmektedir. İlaveten, çocuğun yüksek yararına olacak şekilde çocuk işçiliği ile mücadele edilmesi amaçlanmaktadır.

Bu rapor projenin 2. bileşeninde yer alan “2.1. Çocuk Bakım Hizmetlerinin Erişilebilirliği ve Kalitesinin Karşılaştırmalı Analizinin Yapılması” faaliyeti kapsamında geliştirilmiştir. İkinci bileşen herkes tarafından erişilebilen ve sistem kullanıcılarının ihtiyaçlarına göre önlemler getirmek için gerekli standartları karşılayan, etkili bir çocuk bakım ve koruma sisteminin oluşturulmasıyla ilgilidir. Çocuk bakım hizmetleri için standartlar geliştirmenin yanı sıra engelli çocuklar için entegre bir bakım sistemi ve ilgili Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) personelinin kapasitelerini geliştirmeyi de hedeflemektedir. Bu bileşen kapsamında yer alan “2.1 Çocuk Bakım Hizmetlerinin Erişilebilirliği ve Kalitesinin Karşılaştırmalı Analizinin Yapılması” faaliyeti ise, engelli çocuklar da dâhil olmak üzere, kuruluşlarda bulunan tüm çocukların, Türkiye’deki çocuk koruma sisteminin erişilebilirliği ve kalitesinin, uluslararası ve AB standartlarıyla karşılaştırmasını yapmaktadır. Bu kapsamda 2.1. faaliyeti içerisinde üç farklı rapor geliştirilmesi öngörülmüştür. Bu raporlardan ilki mevcut durumun analizinin yapıldığı masa başı incelemesini, derinlemesine ve odak grup görüşmelerini kapsayan detaylı bir rapordur. İkinci rapor, özellikle erişim ve kurum bakımı standartlarının ele alındığı Avrupa Birliği ve Birleşmiş Miller odağında geliştirilmiş standartların kuralların listelendiği rapordur. 2.1. kapsamında geliştirilen üçüncü rapor ise, 2.1. ve 2.3 de ele alınan standartların bir karşılaştırma matrisi ile bütüncül değerlendirmesini içermektedir.

Bu rapor, faaliyet 2.1. ve 2.3 de ele alınan standartların bir karşılaştırma matrisi ile bütüncül değerlendirmesini içermektedir. Okuyucuların 2.1. ve 2.3 kapsamında geliştirilen AB Standartları ve Uygulamaları raporlarını ve 2.1.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

kapsamında geliştirilen 3. rapor olan bu standart çalışmalarının karşılaştırılması raporunu birlikte incelemeleri ve değerlendirmeleri önerilmektedir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

2. KARŞILAŞTIRMA MATRİSİNİN TANITIMI

Faaliyet 2.1 ve 2.3. kapsamında ele alınan 15 standart bulunmaktadır. Bu standartlar aşağıdaki gibidir:

1. Minimum Standartlar
2. Öz Değerlendirme Rehberi
3. İnsani Yardım Faaliyetlerinde Çocukların Korunması İçin Minimum Standartlar
4. Çocuklar İçin Kalite (Quality 4 Children)
5. İrlanda Çocukların Korunması Ve Refahına İlişkin Ulusal Standartlar
6. Finlandiya- Çocuk Refahı İçin Kalite Önerisi
7. Birleşmiş Milletler Çocuklar İçin Alternatif Bakım Rehberi
8. Birleşmiş Milletler Genel Tartışma Günü: Alternatif Bakım Altındaki Çocuklar
9. Avrupa Komisyonu 2005 Kurum Bakımı için Tavsiye Kararları
10. İleriye Doğru: Çocukların Alternatif Bakımı İçin Yönergelerin Uygulanması Rehberi
11. Avrupa ve Orta Asya için Minimum Çocuk Koruma Göstergeleri Seti
12. Çocuk Refahı Alanında Sosyal Hizmet Uygulamaları için NASW Standartları
13. İrlanda Sağlık Bilgi ve Kalite Otoritesi (HIQA) Çocuk Bakım Merkezleri İçin Ulusal Standartlar Örneği
14. Kuzey Doğu Dublin'deki Kuruluşlar İçin Geliştirilmiş Politika ve Kurallar El Kitabı Örneği
15. İrlanda Koruyucu Aile Bakımı için Ulusal Standartlar

Rapor kapsamında hazırlanan karşılaştırma tablosu Türkiye'de uygulanan Minimum Standartlar ve Öz Değerlendirme Rehberi ve AB'de uygulanan başarılı standart örneklerini karşılaştırmaktadır. Tabloda yer alan ve daha önceki 2.1. ve 2.3. raporlarında ayrıntılarıyla ele alınan sekiz standart bütünü aşağıdaki listedeki gibidir:

1. Minimum Standartlar
2. Öz Değerlendirme Rehberi
3. İnsani Yardım Faaliyetlerinde Çocukların Korunması İçin Minimum Standartlar
4. Çocuklar İçin Kalite (Quality 4 Children)
5. İrlanda Çocukların Korunması Ve Refahına İlişkin Ulusal Standartlar (National Standards for the Protection and Welfare of Children - Ireland)
6. İrlanda Sağlık Bilgi ve Kalite Otoritesi (HIQA) Çocuk Bakım Merkezleri İçin Ulusal Standartlar (National Standards for Children's Residential Centres - HIQA)"
7. Çocuk Refahı Alanında Sosyal Hizmet Uygulamaları için NASW Standartları (Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği National Association of Social Workers - ABD)
8. Birleşmiş Milletler Çocuklar için Alternatif Bakım Rehberi (UN Guidelines for the alternative care for children)

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Bu standartlar üç ana tema altında sınıflandırılmıştır. Karşılaştırmaları ve standartların sınıflandırmalarını Ek 1'de yer alan "Standartların Karşılaştırması" excel tablosunda bulabilirsiniz.

1. Çocuk Merkezli Bakım ve Hizmetler,
2. Liderlik Yönetişim ve Yönetim,
3. İnsan Kaynakları

Bu ana temaların altında ise alt temalar bulunmaktadır:

- 1. Çocuk Merkezli Bakım ve Hizmetler,**
 - 1.1. Politika
 - 1.2. Paydaşlarla iş birliği
 - 1.3. Aile
 - 1.4. Kabul
 - 1.5. Bakım süreci
 - 1.6. Özel gereksinimli çocukların bakımı
 - 1.7. Çocuğun güçlendirilmesi
 - 1.8. Tehlikelere karşı koruma
 - 1.9. Kaynak kullanımı
 - 1.10. İletişim ve savunuculuk
 - 1.11. Bakım sonrası destek
- 2. Liderlik, Yönetişim ve yönetim**
 - 2.1. Yönetişim-bilgi yönetimi
 - 2.2. Yönetim
- 3. İnsan Kaynakları**
 - 3.1. İşe alma, eğitim, geliştirme
 - 3.2. Mesleki uygulama

Tabloda alt başlıkların yanında 9 farklı grup için standartlar yer almaktadır. Ayrıca excel dosyasının altında her bir standart grubun ayrıntılı olarak verilmiş alt standartları ve göstergeleri yer almaktadır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

3. GENEL DEĞERLENDİRME

AB’de çocuk bakım standartlarına ilişkin yapılan çalışmalar “2.1 AB standartları” raporunda da ele alındığı gibi az sayıdadır. Bununla birlikte BM’nin Çocuklar için Alternatif Bakım Standartları oldukça gelişmiş ve kapsamlı bir çocuk bakım standart seti sunmaktadır. BM standartları, risk altındaki çocukların tanımlanması, çocuk koruma politikası, aile yanında destekleme, ebeveyn bakımının teşvik edilmesi, ailenin bütünleştirilmesini teşvik etme, koruyucu, önleyici ve çocuğun aile ile yaşama hakkını gözeten kılavuz ilkeleri içermesi nedeniyle diğer standartlardan ayrılmaktadır.

BM standartları çocuk korumaya ilişkin alternatif bakım türlerinden, koruyucu aile ve kuruluş bakımına ilişkin ayrıntılı ilkeler de içermekte bu yönüyle alternatif bakım için de kılavuz rolü üstlenmektedir. BM standartlarının en güçlü yönü, belgede yer alan ve Kılavuz İlkeler olarak adlandırılan ilkelerin Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin ilgili hükümlerinin özellikle ebeveyn bakımından yoksun bırakılan veya bakıma muhtaç olma riski altındaki çocukların korunması alanına uyarlamasıdır. Bir diğer güçlü yön, BM ilkelerinin kültürlere ve farklılıklara duyarlı olması ve kültürel olarak kapsayıcı olmasıdır. Bu bağlamda, geliştirilecek olan standartlar bütünü, BM Çocuklar için Alternatif Bakım Standartları'nın bütüncül perspektifini taşıması önerilmektedir.

Değerlendirilmesi gereken bir diğer kapsayıcı ve önemli metin, Çocuklar için Kalite (Quality 4 Children), ebeveyn bakımından yoksun çocukların durumunu iyileştirmek ve ev dışı bakım kalite standartlarını sağlayarak çocukların gelişimini desteklemek için BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi çerçevesinde geliştirilmiştir. Standartların hizmet ettiği nihai çocuk koruma sisteminin amacı, “Ebeveyn bakımından yoksun çocuklara, tam potansiyellerini destekleyici, koruyucu ve şefkatli bir ortamda yaşayarak kendi kendilerine yeten ve toplumun katılımcı üyeleri olmaları için geleceklerini şekillendirme şansı verilmelidir.” şeklinde belirtilmektedir. Bu belgeyi güçlü kılan yönlerden biri uygulamaya dayanmasıdır. Standartların oluşturulmasında ev dışı bakım konusunda deneyimi olan kişilerin bilgi ve tecrübelerinden yararlanılmıştır. Bu bilgi ve tecrübe aktarımlarında ortaya çıkan bir dizi ortak ifade olmuştur. Bunlar; iletişim, katılım, etkin müdahale, kardeşlerin bir arada olması, alternatif bakım türleri arası yumuşak geçişler, alternatif bakımda kurallar, sınır koyma, duygusal bağ oluşturma gibi ilkelerdir. Çocuklar için Kalite (Quality 4 Children) standartları kurum bakımı sonrası süreçlere vurgu yapmasıyla diğer standartlardan ayrılmakta ve bir boyutuyla alternatif bakımın kalitesini; kurum bakımından ayrılan bireyin kendi kararlarını vermesi, bağımsız yaşama hazır olması gibi yetişkin davranışlarıyla belirlemektedir. Standartlar geliştirilirken özellikle kurum bakımı sonrası süreçlerin ve izlemenin yapılandırılmasında dikkate alınması gereken bir diğer önemli standartlar bütünü olduğu düşünülmektedir.

Çocuk refahının geliştirilmesini amaçlayan bir diğer standart bütünü ise Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Birliğinin (National Association of Social Workers, NASW 2013) çocuk refahı için geliştirdiği standartlardır. Standartlar, politika yapımcıların ve kuruluş yöneticilerinin desteklemesi gereken çocuk

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

ve ailelerinin beklentileri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Standartlar, sosyal hizmet uzmanlarının çocuk refahı sistemi içinde etkili bir şekilde çalışmak için ihtiyaç duydukları beceri, bilgi, değer, yöntem ve hassasiyetler hakkında farkındalığı artırmak için tasarlanmıştır. Standartlar çocuk refahını destekleyen genel ilkeler şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Politika, yönetim ve mesleki yeterlilik boyutlarına vurgu yapılmaktadır.

Minimum Standartlar ve Öz Değerlendirme Sistemi ise ağırlıklı kurumsal bakımın kalitesini belirlemeyi amaçlayan standartlardır. 2.1 ve 2.3 raporlarında ayrıntılı olarak değerlendirilen ve karşılaştırılan raporlara en yakın standart listesi Çocuk Koruma Çalışma Grubu tarafından oluşturulan standartlar ile İrlanda Sağlık Bilgi ve Kalite Otoritesi (HIQA) tarafından geliştirilen Çocuk Bakım Merkezleri İçin Standartlar'dır.

2.1 Mevcut Durum Raporu'nda bahsedildiği gibi, erişim ile ilgili standartlar hiçbir standart setinde açıkça yer almamaktadır; ancak var olan standartların bir bölümü erişimi desteklemektedir. Çocuk korumada risk altındaki çocukların tespiti ve sisteme dahil edilmesi öncelikli öneme sahiptir. Bu çocukların hizmete erişimi olarak adlandırılmaktadır. Mevcut Minimum Standartlar (MS) ve Öz Değerlendirme (ÖD) sistemleri çocuklar kurum bakımı ile temas sağladıktan sonraki süreçler odak alınarak geliştirilmiştir. Bununla birlikte mevcut sistemde de erişim ile ilişkili olan standartların bulunduğu düşünülmektedir. Örnek olarak; ÖD sisteminde erişim ile ilgili görünen bir adet kalite hedefi bulunmaktadır. Yukarıda bahsedilen MS'lerle uyumlu bir şekilde Kalite Hedefi 1.2.1 (personel, özellikle çocuklarla birebir çalışan personel, çocuklara yönelik ihmal veya istismar durumlarını teşhis ve müdahale edebilmek için gereken bilgiye sahiptir) erişim ile ilgili görülmektedir.

Türkiye'nin çocuk koruma politika ve uygulamaları, uluslararası düzeyde kabul görmüş standartlarla belirgin bir uyum içindedir. Ancak, son on yılda meydana gelen belirli küresel gelişmeler, bu alandaki standartları ve hedefleri yeniden şekillendirmeyi gerekli kılmaktadır. Bu dönüşümün itici gücü, mülteci sorununun artışıdır. İç savaşlar ve çeşitli çatışmalar nedeniyle milyonlarca insanın yerlerinden edilmesi, özellikle çocukların güvenliğini ve refahını tehdit etmiştir. Türkiye özellikle dünya genelinde en çok sığınmacı çocuğa ev sahipliği yapan ülkeler arasında yer almıştır. Bu gelişmeler, Çocuk Koruma Çalışma Grubu (ÇKÇG) tarafından hazırlanan İnsani Yardım Faaliyetlerinde Çocukların Korunması İçin Minimum Standartlar'ın önemini artırmaktadır. Adı geçen standartlar, yerinden edilmiş çocukların korunmasını sağlamakla kalmayıp, geniş bir çerçeve sunarak afet ve acil durumlar için de uygulanabilir olma özelliğini taşır. Savunuculuk, çocuk işçiliği ve eğitim gibi konular, bu standartların çerçevesi içindedir. Yerinden edilmiş ve göçmen çocukların haklarının korunması amacıyla, yeni politikaların geliştirilmesi ve mevcut uygulamaların güçlendirilmesi de kritik bir değer taşımaktadır. Bu minimum standartlar, insani kriz zamanlarında ilgili kurumların ve toplumun diğer paydaşlarının çocukları korumak için koordineli bir şekilde çalışmalarını gerektiği üzerinde durmaktadır.

Türkiye'deki standartlar ve uygulamalar da aynı biçimde, çoklu paydaşlar arasında iş birliğini öncelikli hale getirmelidir. Bu kapsamda, İnsani Yardım Faaliyetlerinde Çocukların Korunması İçin Minimum Standartlar'ın güçlü bir şekilde vurguladığı "paydaşlarla ilişkiler" başlığı, Türkiye'nin çocuk koruma politikalarında ve

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

uygulamalarında da belirleyici bir rol oynamalıdır. Bu yaklaşım, yerinden edilmiş ve göçmen çocukları korumak için en uygun politika ve uygulamaların hayata geçirebilmesini sağlayabilir.

Çocuk hakları savunuculuğu konusunda yapılan faaliyetlerin standartlaştırılması hem çocukla çalışma ilkeleri açısından standartları destekleyecek hem de bu anlamda kaliteyi artırabilecek bir adım olarak görülmektedir. İletişim ve savunuculuk halihazırda yapılsa da bunun sistematik bir strateji haline dönüştürülmesi ve standartlaşması önemli görülmektedir. Çocukların her tür toplumsal ortamda haklarının bilincinde olması, korunması ve toplumun tüm aktörlerinin de bu anlamda bilinçlendirilmesi çocukların yüksek yararına doğrudan katkı sağlayacaktır. Ele alınan standartların önemli bir bölümü, ilkeleri arasına savunuculuğu özellikle eklemiştir.

Ülkemizde yaşanan deprem ve diğer afetlerin ardından aileler evlerinden ayrılarak çadır ve konteyner kentlere ya da barınaklara yerleşmektedirler. Kamp, çadır ve konteyner kent gibi alanlar çocuklar için riskler barındırabilmektedir. Bu risklerin sistematik bir şekilde izlenmemesi ve önlemler alınmaması, çocuklara zarar verebilmektedir. Oluşabilecek risklerin standart biçimde taranması ve önlenmesi açısından alana katkı sağlayacaktır. MS ve ÖD uygulamalarına bu koşullardan gelen çocukların dahil edilmesi yönünde çalışmalar yapılması yararlı olabilir.

AB'de geliştirilen diğer standartlara bakıldığında İrlanda'nın öncü bir ülke olduğu dikkat çekmektedir. İrlanda çocuk koruma hizmetlerini organize eden TUSLA (İrlanda Çocuk ve Aile Kurumu) aracılığı ile oldukça gelişmiş bir kalite ve standartlar ağına sahiptir. Bununla birlikte iyi yapılandırılmış bir izleme sistemi kurulmuştur. Standartların uygulanabilirliği ve Planla-Uygula-Kontrol Et-Önlem Al (PUKÖ) döngüsü profesyonelce ve oldukça sistemli takip edilmektedir. Kalite güvencesi bir ürün veya hizmetin kalite konusunda belirtilmiş gerekleri yerine getirmesinde yeterli güveni sağlamak için uygulanan planlı ve sistematik etkinlikler bütünüdür. Kalite gereksinimlerini nasıl karşılayacağı konusunda öngörölü (proaktif) yaklaşım kullanılarak, beklenen kalite gereksinimlerinin karşılanmasını güvence altına almayı amaçlar. Bu amaçla planlar yapılır, uygulanır, kontrol edilir ve önlem alınır bu sürece PUKÖ döngüsü denilir. Kalite güvencesi, mevcut kalite problemini tespit etmekten çok hata oluşumunu engelleyecek sistemleri kurarak hatayı oluşmadan engellemeye çalışır. Planlama aşaması; sistemin ve proseslerin amaçlarını, müşteri şartları ve kuruluşun politikası ile uyumlu olacak sonuçları ortaya koyacak kaynakları oluşturma, riskleri ve fırsatları belirleme aşamasıdır. Uygulama aşaması; planlananların yerine getirilme aşamasıdır. Kontrol etme aşaması; prensipler, amaçlar, şartlar ve planlanan faaliyetler doğrultusunda süreçleri, son ürünleri ve hizmeti izleme, ölçme ve sonuçları raporlama aşamasıdır. Önlem alma aşaması ise performansı iyileştirmek için gerekli aksiyonu alma aşamasıdır. Var olan standartlardaki uygulama geri dönüşü yönü ile en güçlü olan İrlanda'da geliştirilen standartlar olduğu düşünölmektedir. Özellikle iyi yapılandırılmış ve çocuk haklarını gözeten çocuk bakım kuruluşlarının oluşturulması açısından standartlar ön plana çıkmaktadır. Tablolarda yer almayan ancak kuruluş bakımının ve çocuk korumanın hemen her alanını içeren Kuzey İrlanda için geliştirilmiştir. Kuzey Doğu Dublin'deki TUSLA tarafından geliştirilen Kuruluş Bakımı için Geliştirilmiş El Kitabı, bir kuruluş ve çocuk için en ince ayrıntısına kadar yapılandırılmış çocuk haklarını gözeten ayrıntılı bir standartlar

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

bütünüdür. Standartlar olabildiğince netleştirilmeye ve ölçülebilir hale getirilmeye çalışılmıştır. Bu el kitabı kurum bakımının tüm yönleriyle ele alınması açısından bir iyi örnek uygulaması olarak değerlendirilebilir. Aşağıda ele alınan alanların ana başlıkları yer almaktadır:

1. Personelle ilgili kurallar
2. Çocuğın bakımına ilişkin kurallar
3. Davranış yönetimi ile ilgili kurallar
4. Sağlık ve iyi olma hali ile ilgili kurallar
5. Önemli olaylar ile ilgili kurallar
6. Merkezden ayrılma ile ilgili kurallar
7. Personel alımı, eğitimi ve desteklenmesi ile ilgili kurallar
8. Rapor yazma, kayıt tutma ve bilgi paylaşma ile ilgili kurallar
9. Merkezin çevresi ve ulaşım ile ilgili kurallar

Kuzey Doğı Dublin'deki TUSLA tarafından geliştirilen Kuruluş Bakımı için Geliştirilmiş El Kitabı'nın öne çıkan ana başlıkları şunlardır:

1. Çocuk Hakları ve Korunması: Çocuk haklarının sağlanması ve çocukların bireysel haklarının korunması konusunda net ve uygulanabilir standartlar içerir. Bu kısım, çocukların yaş, cinsiyet, etnik köken, din, dil ve engellilik durumlarına bakılmaksızın eşit olarak değerlendirilmesini gerektirir.
2. Sağlık ve Refah: Çocukların fiziksel, zihinsel, ruhsal sağlık ve refahının korunması ve geliştirilmesine yönelik standartları içerir. Bu başlık altında, çocukların tıbbi bakım, beslenme, eğitim ve eğlence gibi ihtiyaçlarının nasıl karşılanacağı belirtilmiştir.
3. Bakım ve Destek: Bu kısım, çocukların güvenli ve destekleyici bir ortamda yetişmelerini sağlamak için gereken standartları içerir. Çocukların kişisel bakımları, günlük rutinleri ve gelişimlerini desteklemek için gerekli kaynak ve desteğin sağlanmasını içerir.
4. Eğitim ve Gelişim: Bu bölüm, çocukların eğitim ve gelişim ihtiyaçlarını desteklemek için gereken standartları belirtir. Çocukların eğitime erişimi, öğrenme fırsatları ve destek hizmetlerine erişimlerini kapsar.
5. İletişim ve Katılım: Bu bölüm, çocukların görüş ve düşüncelerinin dikkate alınmasını ve çocukların kendi yaşamlarına dair kararlara katılmalarını sağlamak için gereken standartları belirler.
6. Kuruluş Yönetimi: Bu başlık altında, çocukların iyi bir bakım hizmeti alabilmeleri için kuruluşların iyi yönetilmesi ve düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Personel yönetimi, politikalar ve prosedürler, kaynak yönetimi ve sürekli iyileştirme çabalarını içerir.
7. İzleme, Değerlendirme ve İyileştirme: Bu kısım, çocuk koruma hizmetlerinin kalitesinin sürekli izlenmesi, değerlendirilmesi ve iyileştirilmesi gerektiğini vurgular. Bu, kuruluşların performanslarının düzenli olarak değerlendirilmesi ve geliştirilmesi için gereken standartları belirtir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Bu standartlar, çocukların bakım ihtiyaçlarını karşılamak için kapsamlı ve bütüncül bir yaklaşım sunar ve çocuk bakım kuruluşlarının bu hizmetleri sunarken çocuk haklarına ve çocukların refahına odaklanmasını sağlar.

Özetle, standartlar politika yapıcılarının ve uygulayıcılarının ortak bir anlayış benimsemeleri için geliştirilmektedir. İyi bir çocuk koruma sisteminde, tüm çocukların sosyal hizmete eşit şekilde ulaşmaları için çocuk koruma sisteminin tüm ayrıntıları ve ayrıca tüm alternatif bakım süreçlerinin kalitesi standartlaştırılmalıdır. Faaliyet 2.1 ve 2.3'te ele alınan, AB'de uygulanan ve BM'nin önerdiği standartlar raporunda ele alınan standart setleri, Türkiye'de uygulamada olan MS'lerin revizyonuna ışık tutabilir. MS ve ÖD sistemlerini sadece bazı kuruluş uygulayabilmektedir. Yıllar içinde özellikle bazı alt boyutlarda daha detaylı standartların geliştirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Mevzuatta yer almayan ve yazılı olmayan ancak uygulamada izlenen yollarla şekillenen uygulama örneklerinin de standartlaştırılması gerekmektedir. Bu bağlamda raporda yer alan standartlar Türkiye'deki çocuk koruma sistemi için yeni geliştirilecek ya da iyileştirilecek standartlara referans olacaktır. Var olan örneklerle ve mevzuatla güçlendirilmiş standartlar, koruyucu aile, evlat edinme ve diğer alternatif bakım türleri için de geliştirilebilir. Ayrıca farklı ihtiyaçları olan risk altındaki çocuklar için de standart geliştirilmesine ihtiyaç vardır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

EKLER

EK 1 – Çocuk Koruma ile İlgili Yurtdışında Geliştirilmiş Standartların Karşılaştırma Tablosu (MS Excel Belgesi olarak ayrı belgede sunulmuştur

“Bu doküman Avrupa Birliği mali desteği ile oluşturulmuştur. Bu yayının içeriğinden yalnızca WEglobal liderliğindeki konsorsiyum sorumludur ve hiçbir şekilde Avrupa Birliğinin görüşlerini yansıtmamaktadır.”